

Transformacje cieszyńskich pomników

Data publikacji: 30.04.2015 19:05

Gdzie stał pomnik cesarza Józefa II, a gdzie Franza Schuberta, komu pierwotnie był poświęcony Pomnik Pielęgniarki i co się znajdowało na miejscu śląskiej Nike? Odpowiedzi na te pytania padły w pogadance Ireny French zatytułowanej "Transformacje cieszyńskich pomników", której można było wysłuchać 29 kwietnia w Sali Rzymskiej Muzeum Śląska Cieszyńskiego w ramach cyklicznych "Spotkań Szersznikowskich".

French przedstawiła historię trzynastu cieszyńskich pomników, zarówno ze wschodniego, jak i z zachodniego brzegu Olzy. Część z nich już dawno nie istnieje, z niektórych zachowały się jedynie rzeźby, a część całkowicie zmieniła swoją symbolikę. Właściwie to dopiero te postawione w bieżącym stuleciu nieskrępowanie oddają idee, jakie przyświecały ich fundatorom.

I tak odsłonięty w 1884 roku pierwszy cieszyński pomnik poświęcony cesarzowi Józefowi II (postawiony w miejscu, gdzie niegdyś stała figura św. Jana Nepomucena znajdująca się obecnie w Ogrodzonej), pod którym odbywały się najważniejsze państwowe uroczystości w czasach austro-węgierskich po 1920 został zdemontowany, a monarcha wtopił się obecnie w „parkową architekturę” Parku Pokoju. Z kolei popiersia kompozytora Franza Schuberta i twórcy cieszyńskiego szpitala Theodora Haasego po rozebraniu poświęconych im pomników znalazły się odpowiednio w korytarzach Muzeum Śląska Cieszyńskiego i w szpitalnym holu. Niedaleko miejsca, w którym był upamiętniony austriacki kompozytor odsłonięto po wojnie monument pamięci poległych w walce z hitleryzmem, a podstawa po pomniku Haasego została wykorzystana do odsłoniętego w połowie lat osiemdziesiątych Pomnika Pielęgniarki.

Nie ma natomiast śladu po trzech pomnikach z zachodniej części miasta: Friedricha Schillera — ufundowanego przez cieszyńskich Niemców, Adama Sikory — postawionego przez Polaków oraz prezydenta Tomasza G. Masaryka powstałego z funduszy czechosłowackiego ministerstwa szkolnictwa. W miejscu gdzie stał Schiller (aleje Masaryka) znajduje się obecnie plac zabaw, ale i tabliczka informacyjna. — **Czesi nie boją się powiedzieć, że tam był pomnik Schillera** — dodała French, która od wielu lat zajmuje się odkrywaniem zapomnianego i wypartego z cieszyńskiej świadomości historycznej niemieckiego aspektu przeszłości miasta.

Ciekawa natomiast była transformacja dwóch najsłynniejszych pomników cieszyńskich – cesarza Franciszka Józefa, który został przerobiony w 1831 roku na pomnik księcia Mieszka autorstwa Jana Raszki oraz najbardziej chyba popularny pomnik Ślązaczki, który powstał na miejscu fontanny przed wjazdem do Zamku, podczas wojny został zniszczony przez Niemców, zastąpiony przez obelisk poświęcony Armii Czerwonej i zrekonstruowany przed dziesięcioma laty.

Słowem dzieje cieszyńskich pomników są równie skomplikowane jak dzieje samego miasta i całego naszego regionu. Zmieniały swe znaczenie i symbolikę w zależności od uwarunkowań społeczno-politycznych, których nie szczędziła im XX-wieczna historia.

(y)